

URZĄD
MIASTA
GDYNI

ZESPÓŁ DS. DZIKICH ZWIERZĄT

Podsumowanie prac Zespołu powołanego przez
Prezydentkę Miasta Gdyni

dot. kwestii
zarządzania obecnością dzikich zwierząt w Gdyni
(listopad 2024 r. – marzec 2026 r.)

Redakcja:

Dorota Marszałek-Jalowska, Przewodnicząca Zespołu

Skład, opracowanie strategii komunikacji społecznej oraz raportu z prac warsztatowych:

Magdalena Rudzińska-Młynarska, Fundacja Ekospołeczna Persea

Obróbka danych (nagrania i protokoły ze spotkań):

dr inż. Robert Skrzypczyński

Przygotowanie protokołów ze spotkań:

Anna Bubel

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
WYSTĄPIENIA W TRAKCIE PRAC ZESPOŁU	12
REKOMENDACJE	18

Załączniki:

- Załącznik 1. Podsumowanie strategii komunikacji społecznej „Gdynia pełna życia”
- Załącznik 2. Raport z prac warsztatowych
- Załącznik 3. Zestawienie obecności oraz frekwencja na spotkaniach Zespołu ds. dzikich zwierząt
- Załącznik 4. Kompilacja materiałów eksperckich

WPROWADZENIE

Zespół ds. dzikich zwierząt w Gdyni (dalej także jako „Zespół”) został powołany w październiku 2024 r. Zarządzeniem nr 516/24/IX/R Prezydenta Miasta Gdyni z dn. 15.10.2024 w sprawie utworzenia zespołu do spraw dzikich zwierząt¹.

Zasadniczym zadaniem zespołu wskazanym w ww. Zarządzeniu było „wypracowanie rekomendacji dla działań mających na celu ograniczenie obecności dzików w mieście, uwzględniających uwarunkowania bezpieczeństwa publicznego, środowiska naturalnego i oczekiwań społecznych”, a w szczególności:

- „przeprowadzenie wszechstronnej analizy w oparciu o rzetelne dane dotyczącej przyczyn i skutków obecności dzikich zwierząt w mieście;
- wypracowanie katalogu rozwiązań dotyczących ograniczenia obecności dzików w mieście skutkujących osłabieniem napięć pomiędzy mieszkańcami a dzikimi zwierzętami w aglomeracjach miejskich;
- sformułowanie wniosków i rekomendacji w zakresie rozwiązań na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym”.

W skład Zespołu weszło 7 osób reprezentujących wybrane jednostki organizacyjne miasta Gdynia, a także 15 osób w charakterze ekspertów/konsultantów (w tym reprezentanci Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Gdyni, Nadleśnictwa Gdańsk, Morskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, Rady Miasta Gdynia, jednostek badawczych oraz strony społecznej). Łącznie w pracach Zespołu brały udział zatem 24 osoby (zob. pełną listę członków w Tabeli 1). Za udział w pracach Zespołu członkowie nie pobierali wynagrodzenia.

Prace Zespołu koordynowane były przez Przewodniczącą, p. Dorotę Marszałek-Jalowską. Spotkania Zespołu odbywały się raz na miesiąc (przeważnie w Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym w Gdyni), a każde z nich trwało ok. 2–3h. W zależności od potrzeb i możliwości na spotkania zapraszani byli, zgodnie z kompetencjami wskazanymi w Zarządzeniu powołującym Zespół, goście zewnętrzni, którzy dołączali bądź osobiście, bądź też łączyli się w formule zdalnej. Ze spotkań sporządzane były protokoły podsumowujące; ponadto spotkania były nagrywane (przy czym nagranie obejmowało wyłącznie dźwięk). Bieżąca komunikacja odbywała się poprzez pocztę elektroniczną, natomiast wspólna praca na dokumentach oraz wymiana materiałów – w tym m.in. slajdów z wygłaszanych prezentacji oraz protokołów ze spotkań – za pomocą utworzonego w tym celu współdzielonego folderu.

Pierwsze spotkanie (październik 2024 r.) miało charakter inauguracyjny i organizacyjny. Prace Zespołu rozpoczęły się w listopadzie 2024 r. i trwały do marca 2026 r., kiedy to uzgodnione zostały rekomendacje. W tym czasie odbyło się 14 spotkań merytorycznych wraz ze spotkaniem inauguracyjnym i podsumowującym oraz dwa warsztaty eksperckie. Zespół spotkał się łącznie 16 razy. Pełna lista spotkań wraz z omawianymi zagadnieniami oraz tytułami wystąpień członków Zespołu i zaproszonych gości zewnętrznych znajduje się w Tabeli 2.

¹ Zarządzenie to zostało dwukrotnie zmienione poprzez nieznaczny modyfikację składu Zespołu – Zarządzeniem nr 623/24/IX/P Prezydenta Miasta Gdyni z dn. 20.11.2024 w sprawie zmiany zarządzenia ws. utworzenia zespołu do spraw dzikich zwierząt oraz Zarządzeniem nr 1720/25/IX/G Prezydenta Miasta Gdyni z dn. 18.09.2025 w sprawie zmiany zarządzenia zmieniającego zarządzenie ws. utworzenia zespołu do spraw dzikich zwierząt.

Tabela 1. Skład Zespołu ds. dzikich zwierząt w Gdyni.

Źródło: Zarządzenie nr 623/24/IX/P Prezydenta Miasta Gdyni z dn. 20.11.2024 w sprawie zmiany zarządzenia ws. utworzenia zespołu do spraw dzikich zwierząt.

Lp.	Imię i nazwisko	Jednostka organizacyjna	Funkcja	Dziedzina wiedzy
REPREZENTANCI JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH MIASTA GDYNIA				
1	Łukasz Kobus	Urząd Miasta Gdyni	Przedstawiciel I Kolegium Prezydenta	samorząd terytorialny
2	Dorota Marszałek-Jalowska	Wydział Środowiska	przewodnicząca	ochrona środowiska
3	Robert Ronduda	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności	członek	zarządzanie kryzysowe i bezpieczeństwo ludności
4	Leonard Wawrzyniak	Straż Miejska	członek	ochrona zwierząt
5	Tadeusz Schenk	Wydział Ogrodnika Miasta	członek	zieleń i lasy miejskie
6	Michał Felon	Zarząd Dróg i Zieleni	członek	infrastruktura i tereny miejskie
7	Martyna Curyło	Zespół Radców Prawnych	członek	aspekty prawne
EKSPERCI / KONSULTANCI				
1	lek. wet. Marta Kościańska	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Gdyni	członek od 18.09.2025	nadzór weterynaryjny
2	Michał Bronk	Nadleśnictwo Gdańsk	członek	las państwowe
3	Tomasz Krasodomski	Prezes Zarządu Morskiej Spółdzielni Mieszkaniowej	członek	infrastruktura i tereny spółdzielni
4	prof. dr hab. Bogusław Szewczyk	Zakład Biologii Molekularnej Międzyuczelnianego Wydziału Biotechnologii UG i GUM	ekspert	wirusologia
5	dr inż. Robert Skrzypczyński	Katedra Urbanistyki i Planowania Regionalnego Politechniki Gdańskiej	ekspert	planowanie przestrzenne
6	dr hab. Michał Jaśkiewicz	Pracownia Psychologii Środowiskowej i Relacji Międzygrupowych UG	ekspert	psychologia społeczna i środowiskowa
7	dr hab. Dorota Rancew-Sikora	Wydział Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego	ekspert	socjologia
8	Urszula Morga	Przedstawiciel mieszkańców	członek	życie miasta

Lp.	Imię i nazwisko	Jednostka organizacyjna	Funkcja	Dziedzina wiedzy
9	Karolina Starego	Przedstawiciel mieszkańców	członek	życie miasta
10	Piotr Januszewski	Przedstawiciel mieszkańców	członek	życie miasta
11	Marcin Chwiałkowski	Przedstawiciel mieszkańców	członek	życie miasta
12	Dagmara Łakomy	Przedstawiciel mieszkańców	członek	życie miasta
13	Małgorzata Wójcik	Rada Miasta Gdyni	członek od 20.11.2024	życie miasta
14	Anna Moś	Trójmiejski Park Krajobrazowy	członek od 20.11.2024	lasz TPK
15	Magdalena Rudzińska-Młynarska	Fundacja Ekospołeczna Persea	ekspert od 18.09.2025	komunikacja i facylitacja
16	lek. wet. Piotr Jeliński	Zastępca Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gdyni	członek do 18.09.2025	nadzór weterynaryjny
17	lek. wet. Kinga Zajac	Praktyka weterynaryjna	członek do 18.09.2025	weterynaria

Tabela 2. Daty spotkań, omawiane zagadnienia i wystąpienia podczas spotkań Zespołu

Lp.	Data	Omawiane zagadnienia	Wystąpienia
1	31.X.2024	Spotkanie inauguracyjne prace Zespołu <ul style="list-style-type: none"> zapoznanie się, omówienie celów oraz zasad organizacji pracy 	
2	21.XI.2024	<ul style="list-style-type: none"> interwencje Straży Miejskiej w Gdyni związane z dzikimi zwierzętami przyczyny wzrostu populacji dzików w miastach, w tym w Gdyni rozwiązania urbanistyczne na rzecz zarządzania obecnością dzików 	<p>Leonard Wawrzyniak, Straż Miejska w Gdyni – <i>Dzikię zwierzęta w Gdyni</i></p> <p>dr inż. Robert Skrzypczyński, Politechnika Gdańska – <i>Obecność dzików na obszarach miejskich: perspektywa przestrzenna</i></p>
3	19.XII.2024	<ul style="list-style-type: none"> działania podejmowane przez władze Warszawy w odpowiedzi na obecność dzików w mieście doświadczenia, emocje i postawy mieszkańców polskich miast dot. dzików w miastach relacje ludzi z przyrodą w mieście 	<p>dr hab. Jakub Gryz, Instytut Badań Leśnictwa (gość zewnętrzny) – <i>Postępowanie z dzikami w mieście Warszawa</i></p> <p>dr hab. Dorota Rancew-Sikora, Uniwersytet Gdański – <i>Ludzie-dzik w mieście. Perspektywa socjologiczna</i></p>

Lp.	Data	Omawiane zagadnienia	Wystąpienia
4	23.I.2025	<ul style="list-style-type: none"> • zadania Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności UM w Gdyni w zakresie ograniczenia obecności zwierzyny łownej w Gdyni • znaczenie gospodarki leśnej, antropopresji i ekspansji zabudowy dla obecności dzikich zwierząt w pobliżu i na terenie miasta Gdynia 	<p>Robert Ronduda, Naczelnik Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności UM w Gdyni – <i>Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności: Struktura, zakres działania i zadania. Zadania w zakresie ograniczenia obecności w mieście zwierzyny łownej</i></p> <p>Michał Bronk, Nadleśnictwo Gdańsk – <i>Podstawy gospodarki leśnej oraz sposób gospodarowania lasami w sąsiedztwie aglomeracji trójmiejskiej</i></p>
5	27.II.2025	<ul style="list-style-type: none"> • procedury utylizacji zwłok dzików w obszarach objętych ograniczeniami w związku z wystąpieniem ASF • przyczyny i metody zapobiegania epidemii ASF, w tym rola człowieka w rozprzestrzenianiu wirusa • działania Powiatowej Inspekcji Weterynaryjnej i Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gdyni w odpowiedzi na wykrycie ASF w Gdyni w 2024 r. • rola Zespołu ds. dzikich zwierząt w kwestii ASF na terenie Gdyni 	<p>Piotr Januszewski, przedstawiciel strony społecznej – <i>Zabranie truchła martwego dzika przez firmę OI-Med</i></p> <p>prof. dr hab. Bogusław Szewczyk, Zakład Biologii Molekularnej Międzyuczelnianego Wydziału Biotechnologii UG i GUMed – <i>Drogi przenoszenia zakażeń wirusowych – jaka jest rola człowieka w tym procesie?</i></p> <p>lek. wet. Piotr Jeliński, Z-ca Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gdyni – <i>Afrykański Pomór Świń w Gdyni</i></p>
6	27.III.2025	<ul style="list-style-type: none"> • koncepcje miasta biofilicznego i międzygatunkowego • postawy wobec zwierząt i przyrody w miastach • zalety kontaktu z naturą w miastach • metody zabezpieczania terenów zieleni przed buchtowaniem dzięki doborowi odpowiednich roślin • rola repelentów zapachowych w zapobieganiu szkodom na terenach zielonych w mieście • wymiana koszy ulicznych na kosze uniemożliwiające dostęp dzików 	<p>dr hab. Michał Jaśkiewicz, prof. UG, Pracownia Psychologii Środowiskowej i Relacji Międzygrupowych UG – <i>Koncepcja miasta biofilicznego i międzygatunkowego a obecność dzikich zwierząt w mieście</i></p> <p>Tadeusz Schenk, Naczelnik Wydziału Ogrodnika Miasta UM w Gdyni – <i>Metody zapobiegania szkodom powodowanym przez dziki w zieleni miejskiej w Gdyni</i></p> <p>Dawid Czechowski, Z-ca Dyrektora Zarządu Dróg i Zieleni w Gdyni – <i>Utrzymanie zieleni i wpływ dzików na zieleń w Gdyni</i></p>
7	24.IV.2025	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia oraz koncepcja i cele ochrony TPK • powiązania celów ochrony TPK i zarządzania obecnością dzików na terenie Gdyni 	<p>Anna Moś, Trójmiejski Park Krajobrazowy – <i>Postanowienia planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w kontekście ochrony zwierząt</i></p>

Lp.	Data	Omawiane zagadnienia	Wystąpienia
		<ul style="list-style-type: none"> propozycja opracowania programu edukacji dot. dzików w Gdyni propozycja wykonania dodatkowego opracowania eksperckiego dot. minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików w Gdyni 	<p>Urszula Morga, Karolina Starego, Dagmara Łakomy, Piotr Januszewski, przedstawiciele strony społecznej – <i>Dziki w Gdyni: koncepcja programu edukacji</i></p> <p>dr inż. Robert Skrzypczyński, Politechnika Gdańska – <i>Propozycja zakresu opracowania pt. »Przegląd nieśmiercionośnych metod minimalizowania liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików na terenie miasta Gdynia«</i></p>
8	29.V.2025	<ul style="list-style-type: none"> działania firmy OL-MED w zakresie odbierania martwych dzikich zwierząt oraz pomocy rannym dzikim zwierzętom poza godzinami pracy Straży Miejskiej założenia strategii komunikacji społecznej dot. obecności dzikich zwierząt w Gdyni – facylitacja dyskusji 	<p>Aleksander Zabrocki, OL-MED (gość zewnętrzny) – <i>Informacja na temat działań firmy OL-MED w zakresie odbierania martwych dzikich zwierząt oraz pomocy rannym dzikim zwierzętom poza godzinami pracy Straży Miejskiej</i></p> <p>Magdalena Rudzińska-Młynarska, Fundacja Ekospołeczna Persea (gość zewnętrzny) – <i>Założenia strategii komunikacji społecznej dot. obecności dzikich zwierząt w Gdyni</i></p>
9	26.VI.2025	<ul style="list-style-type: none"> edukacja i popularyzacja wiedzy w obszarze ochrony przyrody włączanie istniejących struktur i kanałów edukacyjnych UM Gdynia w działania dot. dzików w mieście występowanie i metody ograniczania rozprzestrzeniania się ASF na terenie m. Gdyni i sąsiednich powiatów 	<p>Witold Ciechanowicz, Leśny Ogród Botaniczny Marszewo (gość zewnętrzny) – <i>Dziki w mieście – z perspektywy edukacji dla zrównoważonego rozwoju, Leśny Ogród Botaniczny Marszewo</i></p> <p>Beata Banaszak i Jadwiga Świlak, Grupa Forest Dogs vs ASF (goście zewnętrzni) – <i>Zwalczanie ASF na przykładzie powiatu wejherowskiego, gdyńskiego i gdańskiego</i></p>
10	31.VII.2025	<ul style="list-style-type: none"> cele i kierunki strategii komunikacji społecznej „Gdynia pełna życia” hasło przewodnie kampanii metody konsultacji społecznych nt. obecności dzików w Gdyni 	<p>Magdalena Rudzińska-Młynarska, Fundacja Ekospołeczna Persea – <i>Strategia komunikacji społecznej „Gdynia pełna życia” (cz. 1)</i></p>
11	28.VIII.2025	<ul style="list-style-type: none"> działania w ramach strategii komunikacji społecznej „Gdynia pełna życia” (kontynuacja dyskusji) harmonogram kampanii społecznej na okres trzyletni (2026 – 2028) 	<p>Magdalena Rudzińska-Młynarska, Fundacja Ekospołeczna Persea – <i>Strategia komunikacji społecznej „Gdynia pełna życia” (cz. 2)</i></p>

Lp.	Data	Omawiane zagadnienia	Wystąpienia
12	25.IX.2025	<ul style="list-style-type: none"> uwarunkowania prawne stosowania nieśmiercionośnych metod zarządzania obecnością dzików w Gdyni i w innych miastach wnioski na tle dotychczasowego postępowania z dzikami w Gdyni 	adw. Karolina Kuszlewcz , Kancelaria nad Wisłą (gość zewnętrzny) – <i>Najważniejsze zagadnienia prawne dot. stosowania metod nieśmiercionośnych w celu minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików w miastach</i>
13	23.X.2025	Warsztaty eksperckie (moderacja: Magdalena Rudzińska-Młynarska, Fundacja Ekospołeczna Persea) – diagnoza stanu obecnego, identyfikacja problemów w obszarach tematycznych, określenie celów	
14	27.XI.2025	Warsztaty eksperckie (moderacja: Magdalena Rudzińska-Młynarska, Fundacja Ekospołeczna Persea) – opracowanie dźwigni zmiany, działań i analiza ryzyk, priorytetyzacja, definiowanie stanu docelowego i formułowanie rekomendacji	
15	22.I.2026	<ul style="list-style-type: none"> omówienie wyników opracowania nt. możliwości minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych w Gdyni dyskusja nad rekomendacjami 	dr inż. Robert Skrzypczyński , Biuro Urbanistyki Wielogatunkowej – <i>Prezentacja wyników opracowania pt. „Możliwości minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików na terenie miasta Gdyni”</i>
16	26.III.2026	<ul style="list-style-type: none"> uzgodnienie rekomendacji podsumowanie prac Zespołu w zakresie zarządzania obecnością dzików w Gdyni 	Dorota Marszałek-Jalowska , przewodnicząca Zespołu

Jak wskazuje Tabela 2, prace Zespołu obejmowały bardzo szeroki zakres zagadnień związanych z różnymi aspektami obecności dzików w Gdyni. W toku spotkań omawiano m.in. interwencje Straży Miejskiej i działania podejmowane przez inne jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Gdyni, przyczyny wzrostu populacji dzików w miastach, uwarunkowania przestrzenne oraz znaczenie antropopresji na terenach leśnych dla zjawiska obecności dzików w Gdyni. Przedmiotem obrad były również emocje, postawy i relacje ludzi z przyrodą w mieście, uwarunkowania prawne działań podejmowanych przez władze samorządowe, czy też dostępność metod ograniczających napięcia związane z obecnością dzików (w tym choćby zabezpieczanie odpadów, kształtowanie terenów zieleni, czy stosowanie barier lub repelentów).

Zespół zajmował się też zagadnieniami z obszaru edukacji i informowania społeczeństwa (w tym opracowaniem celów i kierunków rekomendowanej kampanii społecznej pt. „Gdynia pełna życia”) oraz dostępnymi metodami konsultacji społecznych, które pomogłyby w kształtowaniu miejskiej polityki związanej z obecnością dzików i innych dzikich zwierząt. Istotnym, powracającym regularnie wątkiem tematycznym była także kwestia Afrykańskiego pomoru świń (ASF), w tym dróg rozprzestrzeniania wirusa, procedur odnajdywania i postępowania z ciałami dzików oraz działań podejmowanych przez Inspekcję Weterynaryjną. Co istotne, dzięki obecności przedstawicieli różnych środowisk ww. zagadnienia omawiane były jednocześnie z kilku perspektyw: naukowej (przedstawiciele jednostek naukowych), administracyjno-zarządczej (przedstawiciele UM Gdyni oraz podmiotów instytucjonalnych) oraz społecznej (przedstawiciele strony społecznej).

Ważnym elementem spotkań Zespołu było także korzystanie z wiedzy zewnętrznej. Na spotkania zaproszono łącznie sześć osób spoza Zespołu, które poprzez swoje wystąpienia wniosły do prac Zespołu cenną wiedzę i perspektywę. Jednocześnie pogłębieniem prac Zespołu

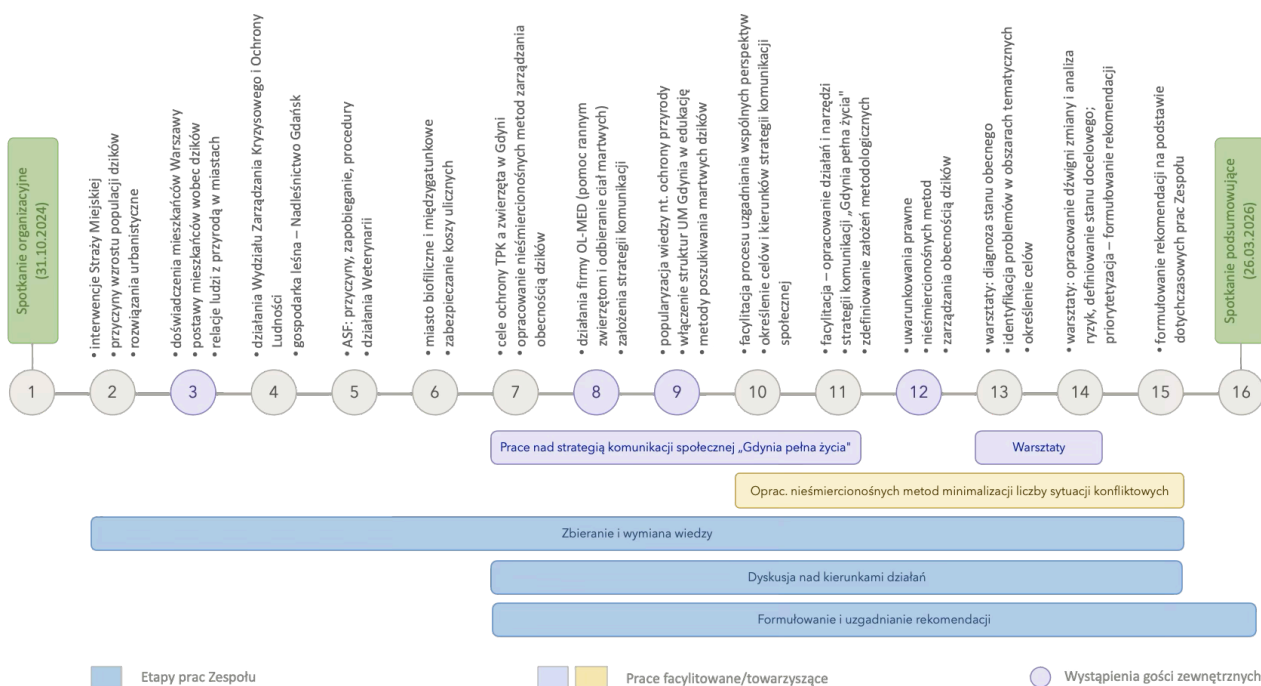
było opracowanie wykonane przez Biuro Urbanistyki Wielogatunkowej pod kierownictwem jednego z członków Zespołu, dr. inż. Roberta Skrzypczyńskiego, w którym m.in. szczegółowo przeanalizowano sytuacje konfliktowe związane z obecnością dzików w Gdyni, usystematyzowano rozproszoną jak dotąd wiedzę nt. możliwości stosowania nieśmiercionośnych metod minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików, omówiono kluczowe uwarunkowania prawne stosowania metod nieśmiercionośnych, a także stworzono model przestrzenny wskazujący kluczowe cechy krajobrazu warunkujące obecność dzików w różnych częściach Gdyni.

Cenny wkład w prace Zespołu miała także Fundacja Ekospołeczna Persea, której Prezes, Magdalena Rudzińska-Młynarska facylitowała proces formułowania rekomendacji w zakresie kampanii społecznej „Gdynia pełna życia” (zob. Załącznik 1 do niniejszego dokumentu) a także zaprojektowała i przeprowadziła serię 2 warsztatów, w ramach których członkowie zespołu analizowali zagadnienie obecności dzikich zwierząt w mieście i wypracowywali rekomendacje w 5 zespołach eksperckich (zob. Załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu).

Przeanalizowanie zagadnień omawianych w ramach prac Zespołu pozwala wydzielić cztery zasadnicze – aczkolwiek przenikające się – etapy prac (Rys. 1):

- organizacja pracy (spotkanie 1)
- etap zbierania i wymiany wiedzy (spotkania 2–15)
- etap dyskusji nad kierunkami działań (spotkania 7–15)
- etap formułowania i uzgadniania rekomendacji (spotkania 12–16)

Powyższe etapy nie były zakładanymi z góry etapami pracy Zespołu i stanowią uproszczony obraz prac zidentyfikowany podczas ich podsumowywania. Pozwalają one jednak wyróżnić kluczowe elementy tego złożonego i wymagającego czasu procesu – od organizacji pracy, przez zebranie i wymianę wiedzy dot. różnych aspektów obecności dzików w mieście, aż po stopniowe wypracowywanie i uzgadnianie rekomendacji łączących często odmienne perspektywy członków zespołu (i reprezentowanych przez nich podmiotów).

Rys. 1. Przebieg prac Zespołu ds. dzikich zwierząt w okresie od powołania (październik 2024 r.) do uzgodnienia rekomendacji dot. obecności dzików w Gdyni.

WYSTĄPIENIA W TRAKCIE PRAC ZESPOŁU

W trakcie spotkań Zespołu w okresie listopad 2024 r. – marzec 2026 r. miało miejsce 18 wystąpień merytorycznych dotyczących różnych aspektów kwestii obecności dzików w Gdyni (wyłączając wystąpienia „robocze” prezentujące np. aktualny stan prac Zespołu na dany temat). Poniżej znajdują się ich krótkie podsumowania. O ile nie sposób szczegółowo opisać treść i wnioski każdego z wystąpień, o tyle poniższe podsumowania służą podkreśleniu, jak różnorodne były perspektywy osób biorących udział w pracach Zespołu. Czynnikiem ten przekładał się bezpośrednio na wyzwania związane z uzgodnieniem akceptowanych przez cały Zespół rekomendacji.

Leonard Wawrzyniak, Straż Miejska w Gdyni – *Dziki zwierzęta w Gdyni*

Straż Miejska w Gdyni posiada wyspecjalizowaną jednostkę odpowiadającą na zgłoszenia dot. dzikich zwierząt, w tym dzików. W 2024 r. przeprowadzono ponad 4 tys. interwencji dot. zwierząt, z czego niecała połowa dotyczyła dzików. W przypadku dzików interwencje obejmują m.in. zabezpieczanie miejsc bytowania zwierząt oraz wyprowadzenie zwierząt poza miejsca problemowe (np. szkoły). Znacząca część zgłoszeń wiąże się z łatwą dostępnością pokarmu w przestrzeni miejskiej, w tym z dokarmianiem zwierząt i niewłaściwym zabezpieczeniem miejsc, z których mogą korzystać dziki.

dr inż. Robert Skrzypczyński, Politechnika Gdańska – *Obecność dzików na obszarach miejskich: perspektywa przestrzenna*

Choć dziki zasadniczo unikają kontaktu z człowiekiem, potrafią dobrze adaptować się do życia w środowisku miejskim, poszukując łatwego dostępu do pożywienia oraz możliwości schronienia. Zarządzenie obecnością dzików w mieście powinno mieć charakter systemowy i prewencyjny, a nie tylko doraźny – a sięganie po metody śmiertelne powinno być jedynie wyjątkiem od reguły. W celu opracowania optymalnych kombinacji metod w konkretnych uwarunkowaniach Gdyni zalecane są badania pilotażowe z komponentem terenowym.

dr hab. Jakub Gryz, Instytut Badań Leśnictwa (gość zewnętrzny) – *Postępowanie z dzikami w mieście Warszawa*

Konflikty związane z obecnością dzików w Warszawie nasiliły się w ostatnich 25 latach. Przyczyny tego zjawiska to m.in. zabudowa terenów leśnych i nieodpowiedzialne zachowania ludzi – zwłaszcza poprzez dokarmianie i pozostawianie łatwo dostępnego źródła pokarmu. Całkowite usunięcie dzików z miasta nie jest możliwe, a funkcjonowanie miasta musi uwzględniać to, że żyją w nim różne gatunki zwierząt. Problem obecności dzików w mieście ma charakter wieloczynnikowy i wymaga jednoczesnego uwzględnienia ekologii zwierząt, zachowań mieszkańców oraz planowania przestrzennego.

dr hab. Dorota Rancew-Sikora, Uniwersytet Gdański – *Ludzie-dzik w mieście. Perspektywa socjologiczna*

Kontakty z dzikami budzą zróżnicowane reakcje – od strachu i złości po ciekawość, współczucie i rozbawienie. Spory wokół ich obecności szybko się polaryzują i stają się nośnikami szerszych konfliktów. Ścierają się tu dwa podejścia: ekocentryczne, nastawione na koegzystencję oraz antropocentryczne, traktujące dziki głównie jako intruza i zagrożenie. Istnieje jednak obszar

zgody: nie należy dokarmiać dzików, a obecność dzików w ścisłych centrach powinna być ograniczana. Potrzebne jest nie tylko zarządzanie samą obecnością dzików, ale także społecznymi reakcjami na ich obecność.

Robert Ronduda, Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności UM w Gdyni – *WZKiOL: Struktura, zakres działania i zadania. Zadania w zakresie ograniczenia obecności w mieście zwierzyny łownej*

WZKiOL realizuje zadania z zakresu ograniczania obecności zwierzyny łownej w mieście. Działania obejmują m.in. przyjmowanie i analizę zgłoszeń, wizje terenowe, współpracę ze strażą miejską, kołami łowieckimi i Nadleśnictwem, zlecenie odstrzału i odłowu, doradzanie zarządom nieruchomości czy przekazywanie repelentów. W 2024 r. liczba zgłoszeń dotyczących dzików wyraźnie wzrosła względem poprzednich lat, a z miasta usunięto łącznie 610 dzików (w tym 276 padłych).

Michał Bronk, Nadleśnictwo Gdańsk – *Podstawy gospodarki leśnej oraz sposób gospodarowania lasami w sąsiedztwie aglomeracji trójmiejskiej*

Lasy Nadleśnictwa Gdańsk otaczają obszary silnie zurbanizowane, a długa linia styku lasu z miastem jest na tyle duża, że nie ma żadnej możliwości całkowitego odseparowania zwierzyny od terenów zabudowanych. Skala presji człowieka na las w otoczeniu Trójmiasta jest duża i znacząco ogranicza zwierzętom dostęp do miejsc schronienia. Większe znaczenie niż sama gospodarka leśna ma jednak presja urbanizacyjna i turystyczna. Obecny model gospodarki kładzie nacisk na odnowienia naturalne, które mogą też pełnić funkcję ostoi.

Piotr Januszewski, przedstawiciel strony społecznej – *Zabranie truchła martwego dzika przez firmę Ol-Med*

Tereny w pobliżu linii kolejowych na wysokości Gdyni Kolibki są ważnym szlakiem migracyjnym zwierząt, a jednocześnie z uwagi na brak zabezpieczeń ginie tam dużo dzikich zwierząt. Na terenach kolejowych nie jest jednak jasne, kto odpowiada za usunięcie truchła dzików lub innych zwierząt. Zdarzały się przypadki celowego zrzucania truchła z torów na tereny przylegające. Odbiór truchła polega na oznakowaniu zwierzęcia numerem identyfikacyjnym, jego załadunek oraz zabezpieczenie i neutralizację miejsca znalezienia, a następnie transport do zakładu utylizacji zgodnie z rygorami związanymi z ASF.

prof. dr hab. Bogusław Szewczyk, Zakład Biologii Molekularnej Międzyuczelnianego Wydziału Biotechnologii UG i GUMed – *Drogi przenoszenia zakażeń wirusowych – jaka jest rola człowieka w tym procesie?*

Człowiek odgrywa kluczową rolę w procesie przenoszenia zakażeń wirusowych, przyczyniając się tak do pojawiania się nowych zagrożeń, jak i do ich rozprzestrzeniania przez niewłaściwe praktyki hodowlane, transportowe czy laboratoryjne. Również wirus ASF rozprzestrzenił się w Europie przede wszystkim z udziałem człowieka, a nie samych dzików, a skuteczniejsze od prób redukcji populacji są szybkie wykrywanie ognisk, usuwanie padłych zwierząt i przestrzeganie zasad bioasekuracji.

lek. wet. Piotr Jeliński, Z-ca Powiatowego Lekarza Weterynarii w Gdyni – *Afrykański Pomór Świń w Gdyni*

Wirus ASF pojawił się w 2024 r. w Gdyni najpewniej za sprawą człowieka, przypuszczalnie poprzez wyrzucenie zakażonych odpadów pochodzenia zwierzęcego. Po potwierdzeniu wystąpienia ogniska wdrożono działania mające ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa: wyznaczenie strefy zakażonej, przeszukiwanie lasów w poszukiwaniu padłych dzików, odłów z uśmierceniem, odstrzał sanitarny oraz poszukiwanie i usuwanie truchel ze środowiska. Celem działań nie było jedynie ograniczanie populacji, lecz jak najszybsze usuwanie czynnika zakaźnego i ograniczenie cierpienia zakażonych zwierząt.

dr hab. Michał Jaśkiewicz, Uniwersytet Gdański – *Koncepcja miasta biofilicznego i międzygatunkowego a obecność dzikich zwierząt w mieście*

Kontakt z naturą w mieście sprzyja dobrostanowi mieszkańców, obniża stres, odbudowuje zasoby uwagi i poprawia jakość życia. Z tej perspektywy tereny zieleni stanowią istotny zasób miejski, a obecność dzikich zwierząt – takich jak dziki – nie jest wyłącznie źródłem konfliktów, lecz także elementem funkcjonowania miasta w szerszym ekosystemie. Uzasadnia to wdrażanie działań na rzecz koegzystencji człowieka ze zwierzętami, takich jak zarządzanie siedliskami, odpowiednia gospodarka odpadami, edukacja, czy też rozwiązania barierowe.

Tadeusz Schenk, Naczelnik Wydziału Ogrodnika Miasta UM w Gdyni – *Metody zapobiegania szkodom powodowanym przez dziki w zieleni miejskiej w Gdyni*

Największe szkody generowane przez buchtowanie dzików dotyczą trawników, rabat i nowych nasadzeń bylinowych, gdzie dziki poszukują pokarmu w glebie (przede wszystkim larw i innych organizmów glebowych). W odpowiedzi na to Wydział Ogrodnika Miejskiego testuje różne rozwiązania praktyczne: dobór roślin mniej atrakcyjnych dla dzików, takich jak hiacynty, lawenda, kocimiętka, czosnki ozdobne czy niektóre trawy; stosowanie repelentów; oraz takie projektowanie zieleni, by po ukorzenieniu się roślin miejsca te stawały się mniej podatne na rycie.

Dawid Czechowski, Zarząd Dróg i Zieleni w Gdyni – *Utrzymanie zieleni i wpływ dzików na zieleń w Gdyni*

ZDiZ odpowiada za rozległy zasób terenów zieleni, których utrzymanie jest stopniowo porządkowane i przenoszone do systemu GIS, co ma ułatwić identyfikację odpowiedzialności, kontrolę prac i obsługę zgłoszeń od mieszkańców. Skala zgłoszeń jest bardzo duża, a niedobór środków sprawia, że działania często ograniczają się do niezbędnego minimum. Wśród problemów związanych z dzikami wskazano przede wszystkim szkody w terenach zieleni oraz potrzebę wprowadzania rozwiązań zapobiegawczych, z czego już wdrażana jest wymiana koszy ulicznych na konstrukcje zadaszone i kotwione.

Anna Moś, Trójmiejski Park Krajobrazowy – *Postanowienia planu ochrony Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w kontekście ochrony zwierząt*

Skuteczna ochrona zwierząt wymaga ograniczania presji zabudowy, transportu, hałasu oraz nadmiernej penetracji turystycznej i rekreacyjnej, które przerywają korytarze ekologiczne i wypychają zwierzęta do miasta. Kluczowe jest propagowanie takich form turystyki i rekreacji, które nie generują nowych negatywnych oddziaływań; ochrona i odtwarzanie korytarzy ekologicznych; rozwijanie strefy buforowej na styku miasta i Parku; dostosowanie zagospodarowania terenów Parku do zróżnicowanej wrażliwości ekosystemów na antropopresję; a także zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, niewprowadzanie zabudowy przy lasach, ograniczanie nowych atrakcji i tras w lesie oraz uwzględnianie tych założeń w planowaniu przestrzennym i decyzjach gmin.

Urszula Morga, Karolina Starego, Dagmara Łakomy, Piotr Januszewski, przedstawiciele strony społecznej – *Dziki w Gdyni: koncepcja programu edukacji*

Elementem zarządzania napięciami związanymi z obecnością dzików musi być program edukacyjny mający na celu poprawę bezpieczeństwa ludzi i zwierząt oraz budowanie odpowiedzialnych postaw wobec dzikiej przyrody w mieście. Proponowany program obejmuje działania takie jak warsztaty w szkołach, przedstawienia teatralne, spacer edukacyjny, tablice informacyjne czy gry miejskie. Program powinien mieć atrakcyjną formę i wykorzystywać prosty język oraz komunikaty dostosowane do specyfiki różnych grup wiekowych.

Aleksander Zabrocki, OL-MED (gość) – *Informacja na temat działań firmy OL-MED w zakresie odbierania martwych dzikich zwierząt oraz pomocy rannym dzikim zwierzętom poza godzinami pracy Straży Miejskiej*

Firma obsługuje zgłoszenia dotyczące dzikich zwierząt poza godzinami pracy EkoPatrolu Straży Miejskiej Gdyni, tj. między 22:00 a 8:00, odbierając z terenu miasta zarówno zwierzęta martwe, jak i żywe ranne. Następnie przewozi je do całodobowej lecznicy w Gdańsku, gdzie lekarz weterynarii decyduje o dalszym postępowaniu: eutanazji, wypuszczeniu na wolność albo przekazaniu do ośrodka rehabilitacji. Firma przyjmuje ok. 100 zgłoszeń miesięcznie dotyczących martwych dzikich zwierząt.

Beata Banaszak i Jadwiga Świlak, Grupa Forest Dogs vs ASF (goście zewnętrzni) – *Zwalczanie ASF na przykładzie powiatu wejherowskiego, gdyńskiego i gdańskiego*

Poszukiwania padłych dzików obejmują (1) rozpoznanie, (2) dobór metody do terenu oraz (3) realizację, czasem także z użyciem drona (jeśli teren jest trudny dla psów). Istotnym problemem pozostaje ryzyko rozprzestrzeniania ASF, gdy zakażone zwierzęta padają na polach w czasie żniw (a kierowca kombajnu ich nie zauważy) albo gdy przebywają na terenach zaśmieconych, gdzie skałeczone odpadami mogą roznosić zakażoną krew. Inny problem to dokarmianie dzików; część osób dokarmiających reaguje silnym oporem na próby zwracania uwagi.

Witold Ciechanowicz, Leśny Ogród Botaniczny Marszewo (gość zewnętrzny) – *Dziki w mieście – z perspektywy edukacji dla zrównoważonego rozwoju, Leśny Ogród Botaniczny Marszewo*

Leśny Ogród Botaniczny Marszewo pełni przede wszystkim funkcję edukacyjną, popularyzując wiedzę o ochronie przyrody, ekosystemach leśnych oraz zrównoważonej gospodarce leśnej, a także wspierając rozwój krytycznego myślenia, pracy zespołowej i odpowiedzialnych postaw wobec środowiska. Działalność ośrodka obecnie nie obejmuje tematyki postępowania z dzikimi zwierzętami, choć Marszewo może stanowić bazę edukacyjną poprzez udostępnienie miejsca do prowadzenia takich działań.

adw. Karolina Kuszlewcz, Kancelaria nad Wisłą (gość zewnętrzny) – *Najważniejsze zagadnienia prawne dot. stosowania metod nieśmiercionośnych w celu minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików w miastach*

Zabijanie dzików w miastach może być jedynie wyjątkiem (reakcją doraźną) w ściśle określonych przypadkach szczególnego lub nadzwyczajnego zagrożenia, którego ocena musi opierać się nie na intuicji czy emocjach, lecz na rzetelnej ocenie danych i wiedzy biologicznej. Obowiązkiem gminy jest jednocześnie wdrażanie zapobiegawczych działań nieśmiercionośnych. Konieczne jest przy tym stosowanie gradacji metod – zaczynając od tych najmniej ingerujących w dobrostan zwierząt po te bardziej dotkliwe.

REKOMENDACJE

Jako punkt wyjścia do sformułowania rekomendacji należy wskazać najpierw **założenia i kierunki działań, które w toku prac zespołu uzyskały poparcie konsensualne lub bliskie konsensusu**. Nie oznacza to pełnej jednomyślności we wszystkich kwestiach szczegółowych, ale pozwala wskazać rdzeń stanowiska, wokół którego budowano dalsze propozycje działań i z którego wynikają poszczególne rekomendacje.

1. Po pierwsze, w pracach zespołu dość wyraźnie ukształtowało się wspólne założenie, że **znacząca obecność dzików na terenach zabudowanych Gdyni – zwłaszcza tych o wyższej gęstości zaludnienia lub intensywności użytkowania – nie powinna być traktowana jako stan pożądany** lub docelowy. Znacząca obecność dzików na takich terenach prowadzi do szybszej habituacji, wyższego ryzyka sytuacji konfliktowych (i w efekcie powstawania presji społecznej na stosowanie metod śmiertelnych), a także stanowi zagrożenie dla samych dzików, które cierpią np. na skutek wypadków komunikacyjnych. Jednocześnie przyjęto, że **odpowiedzią na ten problem nie powinno być automatyczne sięganie po metody śmiertelne**. Już na wczesnym etapie prac wybrzmiał bowiem wspólny pogląd, że społeczne oczekiwanie zmierza raczej ku poszukiwaniu rozwiązań innych niż zabijanie zwierząt, a także że prace Zespołu nie mają na celu wyeliminowania dzików z Gdyni. Oznacza to, że rekomendacje były rozwijane w napięciu między dwiema uznanymi przesłankami: z jednej strony potrzebą ograniczania postępującej synurbizacji dzików, z drugiej zaś odejściem od prób eliminacji tych zwierząt.
2. Po drugie, Zespół konsekwentnie przyjmował, że **problem obecności dzików w Gdyni ma charakter złożony i wieloprzyczynowy**. Nie sprowadzono go do jednej przyczyny i jednego „rozwiązania”, lecz raczej do nakładania się różnych procesów, w tym zmian klimatu, kierunków zagospodarowania przestrzennego, antropopresji na terenach podmiejskich, migracji zwierząt w skali ponadlokalnej, regulacji prawnych, czy wreszcie postaw ludzkich. Szczególnie wyraźnie powracało przekonanie, że **jednym z kluczowych mechanizmów przyciągających dziki do miasta jest łatwa dostępność pokarmu** poprzez dokarmianie i dostęp do odpadów komunalnych. W tym sensie obecność dzików była ujmowana jako skutek określonych uwarunkowań – społecznych, przestrzennych, środowiskowych – z których istotna część może być adresowana przez władze miasta i innych interesariuszy w taki sposób, by zapobiegać synurbizacji dzików i niwelować poziom napięć związanych z ich obecnością w Gdyni. Nie są to działania proste, ale z pewnością potencjał takich działań nie został jak dotąd wykorzystany.
3. W toku dyskusji utrwaliło się także przekonanie, że **problemy związane z obecnością dzików w Gdyni powinny być analizowane na podstawie dokładnych danych i trafnie dobranych wskaźników**. Zespół odróżniał bowiem liczbę zgłoszeń mieszkańców od rzeczywistej liczebności populacji dzików – a obie te kwestie od liczby i natężenia sytuacji konfliktowych. Same zgłoszenia nie są miarodajne do szacowania liczby zwierząt, zwłaszcza w sytuacji silnych napięć społecznych i intensywnej, spolaryzowanej debaty wokół tematu dzików. Podobnie wskazywano, że sama liczebność dzików nie jest najlepszym miernikiem skali zjawiska, a większe znaczenie mają trendy, odsetek zwierząt zsynatropizowanych (przyzwyczajonych do człowieka) czy też charakter interakcji ludzi i dzików (np. aktywne dokarmianie) i wynikający z tego potencjał sytuacji konfliktowych. Z tego wynikała potrzeba bardziej precyzyjnej diagnozy, opartej nie na uproszczonych liczbie zgłoszeń, lecz na szczegółowej analizie jakościowej i przestrzennej.
4. Po czwarte, istotnym elementem wspólnego stanowiska była **potrzeba większej przejrzystości działań publicznych**. Na kolejnych spotkaniach powracało oczekiwanie, by miasto jasno przedstawiało, jakie działania miasto już podejmuje, jakie interwencje są realizowane, jakie przynoszą efekty oraz jakie dane stoją za podejmowanymi decyzjami. W

tym sensie transparentność została potraktowana nie jako kwestia uboczna, lecz jako warunek sensownego projektowania polityki miejskiej i budowania zaufania wokół proponowanych działań.

5. Po piąte bardzo silnie zaznaczył się wspólny pogląd, że **kluczową rolą musi odgrywać edukacja i komunikacja społeczna**. Wypowiedzi uczestników wskazywały, że bez zmiany wiedzy, praktyk i reakcji mieszkańców nawet najlepiej zaprojektowane działania techniczne lub organizacyjne nie będą wystarczające. Szczególnie mocno wybrzmiewała potrzeba szybkiego wdrażania planu edukacyjnego, przekazywania mieszkańcom praktycznych zasad postępowania w razie spotkania z dzikiem oraz budowania przekazu opartego na niedokarmianiu zwierząt i ograniczaniu dostępności pożywienia. Z czasem zakres tej komunikacji został ujęty szerzej: nie tylko jako przekaz „o dzikach”, lecz jako **element opowieści o dzikich zwierzętach, bioróżnorodności oraz współistnieniu ludzi i przyrody**. Taka perspektywa wskazuje, że zespół nie postrzegał edukacji wyłącznie jako dodatku do interwencji, lecz jako jeden z centralnych filarów działań.
6. Po szóste, w pracach zespołu pojawiło się wspólne przekonanie, że **działania powinny uwzględniać również wymiar przestrzenny i planistyczny**. Wskazywano m.in. na potrzebę pracy nad strefami buforowymi na styku lasu i terenów zabudowanych, lepszego rozpoznania tras migracji dzików, a także doboru roślin i form zieleni, które ograniczałyby szkody i zniechęcały zwierzęta do wchodzenia na tereny miejskie. Oznacza to, że rekomendacje zaczęto budować nie tylko wokół reagowania na obecność dzików, ale także wokół **kształtowania przestrzeni miejskiej w taki sposób, aby ograniczać prawdopodobieństwo habituacji i konfliktów**.
7. Po siódme, uczestnicy coraz wyraźniej porządkowali także własną rolę instytucjonalną. Uzgodniono, że **zespół ma charakter doradczy**: jego zadaniem jest wypracowanie i przedstawienie rekomendacji, a nie ich bezpośrednio wdrażanie czy egzekwowanie. Jednocześnie dostrzeżono potrzebę domknięcia prac w określonych ramach czasowych oraz uporządkowania dotychczasowego dorobku w spójną formę, która mogłaby posłużyć zarówno do dalszego formułowania wniosków, jak i do przygotowania materiałów końcowych. Takie stanowisko wyznaczało organizacyjne ramy dla rekomendacji, ale miało także znaczenie merytoryczne: wskazywało, że rekomendacje powinny być wykonalne, komunikowalne i osadzone w jasno określonym mandacie zespołu.
8. Wreszcie, w tle tych ustaleń pojawiła się również próba pozytywnego sformułowania docelowej wizji miasta. Akceptacja hasła kampanii społecznej „Gdynia pełna życia”, choć niepozbawiona zastrzeżeń interpretacyjnych, pokazuje, że prace zespołu zmierzały nie tylko do odpowiedzi na problem obecności dzików w Gdyni, ale także do **określenia szerszej wizji miasta, które stara się godzić potrzeby mieszkańców z potrzebami zwierząt żyjących w mieście**. W tym sensie wspólne założenia nie prowadziły do postulatu całkowitego wyeliminowania dzików z miejskiego krajobrazu, lecz raczej do poszukiwania takiego modelu zarządzania, który ogranicza konflikty, zmniejsza atrakcyjność miasta jako miejsca stałego bytowania dzików, a zarazem odchodzi od podejścia „eliminacyjnego”.

Na tym tle można przejść do usystematyzowania właściwych rekomendacji, które rozwijają wskazane wyżej założenia i cele w bardziej konkretne kierunki działań.

1. W zakresie gospodarki odpadami i ograniczania dostępu dzików do pokarmu:

- **traktować ograniczanie dostępności pożywienia jako jeden z podstawowych filarów polityki miasta wobec obecności dzików**

Łatwy dostęp do odpadów oraz dokarmianie to kluczowe czynniki przyczyniające się do synurbizacji dzików. Ich zaadresowanie musi być fundamentem systemowego podejścia do kwestii obecności dzików na terenie Gdyni.

- **wdrożyć zabezpieczenie miejsc składowania odpadów** (w tym wiat osiedlowych, pojemników przydomowych i przy obiektach usługowych, wystawianych worków z odpadami, koszy ulicznych) przed dostępem dzików i innych dzikich zwierząt

Miasto powinno sukcesywnie wdrażać rozwiązanie uniemożliwiające dostęp zwierząt do pokarmu (np. poprzez blokadę klap pojemników lub grodzenie wiat śmietnikowych) zarówno prewencyjnie w miejscach, w których prawdopodobieństwo obecności dzików jest wysokie (np. wzdłuż granicy lasu), jak i w odpowiedzi na zgłoszenia mieszkańców.

- **objąć** sankcjami sytuacje, w których w miejscach gromadzenia odpadów lub na innych terenach pozostawiane są odpady, do których dostęp mogą mieć dziki

Mimo braku formalnej możliwości zakazu dokarmiania dzików, miasto może objąć sankcjami na podstawie przepisów o zachowaniu czystości i porządku w gminie zaśmiecanie terenu publicznego. O ile nie każde dokarmianie można uznać za zaśmiecanie, to należy karać pozostawianie odpadów organicznych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

- **rozważyć rozwiązania systemowe** dotyczące zagospodarowania bioodpadów i żywności sprzedanej, jeśli mogą one ograniczać dostęp dzików do pokarmu

W tym zakresie zasadne jest analizowanie rozwiązań pilotażowych oraz mechanizmów współpracy miasta z podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania marnowaniu żywności. Proponowanym pilotażowym działaniem są „Niedzielne punkty żywności niesprzedanej” pochodzącej ze sklepów i restauracji.

- **uporządkować zasady organizacji miejsc dokarmiania kotów wolno żyjących** tak, aby nie przyciągały dzików

Opieka nad kotami powinna być prowadzona w sposób, który nie zachęca dzikich zwierząt do bytowania w mieście poprzez umożliwienie im dostępu do karmy wykładanej kotom wolno żyjącym.

- **stosować metodę zanęcania tylko w uzasadnionych przypadkach**, tak aby nie przyczyniać się do habituacji dzików do pokarmu antropogenicznego w mieście

Zanęcanie bywa stosowane w celu przekierowania dzików w określone miejsce i może być stosowane wyłącznie doraźnie i w możliwie minimalnym stopniu z uwagi na wpływ tej metody na habituację dzików. Po zastosowaniu zanęcania należy każdorazowo uprzątnąć pozostawione resztki pokarmu.

2. W zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz architektury krajobrazu:

- **ograniczać planowanie zabudowy na lub bezpośrednio przy terenach leśnych** i innych naturalnych siedliskach dzikich zwierząt

Zmniejszenie presji inwestycyjnej na obrzeżach lasu i innych naturalnych siedlisk dzikich zwierząt powinno stać się kluczowym kierunkiem polityki przestrzennej miasta, ponieważ bezpośredni styk zabudowy i lasu sprzyja częstszym kontaktom ludzi z dzikimi zwierzętami, a w efekcie prowadzi do większego ryzyka wystąpienia sytuacji konfliktowych.

- **uwzględnić i kształtować strefy buforowe na styku lasu i zabudowy**

Strefy te powinny ograniczać bezpośredni kontakt intensywnej zabudowy z naturalnymi siedliskami dzików, poprawiać widoczność w celu uniknięcia niespodziewanego natknięcia się na dziki, a także zmniejszać atrakcyjność obrzeży terenów zabudowy dla dzików poprzez odpowiednie kształtowanie krajobrazu (zieleni niskiej gęstości, brak atrakcyjnych nasadzeń i miejsc schronienia) – co w efekcie zredukuje ryzyko sytuacji konfliktowych.

- **zachowywać i odtwarzać korytarze ekologiczne, kliny zieleni oraz tereny naturalne wzdłuż cieków wodnych** w obrębie miasta i w jego otoczeniu

Utrzymanie ciągłości przestrzennej między kompleksami leśnymi i terenami zieleni, w tym wzdłuż cieków wodnych, pozwala zwierzętom przemieszczać się bez konieczności wchodzenia na obszary zabudowane.

- **ograniczać fragmentację siedlisk przy projektowaniu i przebudowie infrastruktury drogowej**

W praktyce oznacza to racjonalne kształtowanie infrastruktury drogowej (unikanie nieuzasadnionych projektów), obowiązek uwzględniania przejść dla zwierząt w miejscach szlaków migracyjnych oraz wprowadzania rozwiązań zmniejszających ryzyko kolizji z pojazdami.

- **uwzględniać kwestie obecności dzikich zwierząt na etapie założeń do dokumentów planistycznych/strategicznych i uzgodnień z inwestorami**

Działania prewencyjne są skuteczniejsze i tańsze wtedy, gdy zostają uwzględnione już na etapie założeń projektowych, a nie wprowadzane dopiero po wystąpieniu konfliktu, kiedy może to być znacznie bardziej kosztowne

- **stosować rozwiązania ograniczające atrakcyjność terenów zieleni dla dzików**

Dotyczy to zwłaszcza doboru roślinności, unikania nasadzeń szczególnie atrakcyjnych pokarmowo oraz projektowania zieleni w sposób niezachęcający do bytowania dzików.

- **stosować odpowiednio trwałe i skuteczne zabezpieczenia fizyczne w miejscach szczególnie cennych lub narażonych na szkody**

Prowizoryczne bariery czy słabe ogrodzenia nie powinny być traktowane jako narzędzia ochrony. Trwałe i odporne ogrodzenia są skutecznym narzędziem ochrony miejsc narażonych na szkody, jednak z uwagi na koszt i wpływ na krajobraz powinny być stosowane jako rozwiązania punktowe.

3. W zakresie zarządzania terenami leśnymi, w tym zwłaszcza obszaru TPK:

- **ograniczać nadmierną penetrację terenów leśnych przez ruch turystyczny i rekreacyjny** poprzez odpowiednią kanalizację ruchu

Nadmierna antropopresja osłabia funkcję lasów TPK jako bezpiecznego miejsca bytowania zwierząt i może wypychać je ku terenom zabudowanym.

- **weryfikować udzielanie zgód na organizację imprez, wydarzeń sportowych i nowych atrakcji rekreacyjnych na terenach leśnych i w otulinie TPK** pod kątem ich oddziaływania na zachowania dzikich zwierząt

Przy podejmowaniu decyzji należy brać pod uwagę hałas, częstotliwość wydarzeń, lokalizację, skalę ruchu oraz skumulowany wpływ na przyrodę.

- **utrzymywać i modyfikować istniejącą infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną tak, by była możliwie atrakcyjna**, nie wyznaczając nowych szlaków i ograniczając poruszanie się poza szlakami

Polityka miasta oraz TPK powinna kierować się zasadą ograniczania dodatkowej presji na las. Istniejąca sieć szlaków jest bogata i może spełniać potrzeby mieszkańców, zwłaszcza jeśli będzie utrzymywana w odpowiednim stanie zapewniającym jej atrakcyjność.

- **wyznaczać** w lasach tereny o funkcji ostoi dla zwierząt z maksymalnie ograniczoną antropopresją

Rozwiązania tego rodzaju zwiększają szansę, że zwierzęta pozostaną w środowisku leśnym, zamiast szukać bezpieczniejszych warunków w pobliżu osiedli.

- **wprowadzić w ramach** kształtowania jakości siedliskowej lasu działania, które zwiększają atrakcyjność lasu jako miejsca bytowania dzików

Mogą to być rozwiązania z zakresu kształtowania jakości siedliska, których celem jest zmniejszenie skłonności zwierząt do przemieszczania się w kierunku miasta.

- **zakazać polowań zbiorowych w obwodach łowieckich znajdujących się w granicach administracyjnych miasta** oraz rozważyć wyłączenie terenów znajdujących się w administracyjnych granicach miasta z obwodów łowieckich

Polowania na przyległych do miasta terenach leśnych mogą powodować zwiększoną migrację zwierząt na obszary zabudowane.

4. W zakresie działań edukacyjnych, komunikacji publicznej i partycypacji społecznej:

- **prowadzić systemową, spójną i długofalową komunikację dotyczącą obecności dzikich zwierząt w mieście**

Komunikacja ta powinna wyjaśniać przyczyny obecności zwierząt, zasady bezpiecznego zachowania, możliwości i ograniczenia działań miasta oraz cele polityki miejskiej.

- **wdrożyć strategię komunikacji społecznej „Gdynia pełna życia” zgodnie z kierunkami wskazanymi w Zał. 1**

Kampania społeczna ma na celu zniwelować napięcia społeczne, wzmocnić wizerunek Gdyni oraz poprawić dobrostan mieszkańców poprzez budowanie świadomości i kształtowanie właściwych postaw wobec dzikich zwierząt w mieście.

- **rozszerzyć** funkcjonalność aplikacji „Asystent mieszkańca” o komponent dotyczący dzikich zwierząt

Rekomendowane funkcje w komponencie dot. dzikich zwierząt powinny obejmować możliwość zgłoszenia obecności zwierzęcia, jak i uzyskanie informacji nt. postępowania oraz podmiotów, z którymi należy kontaktować się w zależności od sytuacji.

- **przeciwdziałać dezinformacji** i alarmistycznym narracjom medialnym wokół obecności dzikich zwierząt w Gdyni

Miasto powinno dysponować wiarygodnymi kanałami szybkiej reakcji komunikacyjnej, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych.

- **zapewnić mieszkańcom dostęp do rzetelnej wiedzy o ASF**, jego skutkach oraz o roli człowieka w transmisji wirusa

W komunikacji publicznej należy wyraźnie podkreślać, że odpowiedzialność za ograniczanie ryzyka spoczywa przede wszystkim na ludziach i ich postawach.

- **organizować** spotkania informacyjno-edukacyjne z mieszkańcami, wspólnotami i spółdzielniami mieszkaniowymi oraz innymi interesariuszami na obszarach z szczególnie wysoką liczbą zgłoszeń dot. dzików

Spotkania te powinny służyć wymianie informacji, wyjaśnianiu ograniczeń, wspólnemu szukaniu rozwiązań oraz budowaniu poczucia współodpowiedzialności.

- **rozważyć powołanie mediatorów środowiskowych** lub innych narzędzi rozwiązywania sporów społecznych wokół obecności dzikich zwierząt

Konflikty te często dotyczą nie tylko relacji człowiek-zwierzę, ale również relacji między mieszkańcami, instytucjami i różnymi grupami interesu.

5. W zakresie pozyskiwania i aktualizacji wiedzy na temat obecności dzików w mieście:

- **rozвивać monitoring obecności dzików** z wykorzystaniem metod pozwalających lepiej rozpoznać trendy i rozmieszczenie problemu

Należy regularnie prowadzić i aktualizować diagnozę jakościową i przestrzenną, a nie wyłącznie opierać się na łącznej liczbie zgłoszeń do służb.

- **korzystać z danych z różnych źródeł, w tym od mieszkańców**, przy zachowaniu ostrożności interpretacyjnej

Zgłoszenia mieszkańców mogą dobrze pokazywać natężenie problemu w określonych miejscach, ale nie powinny być automatycznie utożsamiane z liczebnością populacji.

- **opracować bardziej precyzyjne kryteria oceny sytuacji konfliktowych** i realnego zagrożenia

Miasto powinno dysponować jasnym, możliwie obiektywnym zestawem przesłanek, które pozwalają odróżniać zwykłą obecność zwierzęcia od sytuacji wymagającej interwencji.

- **korzystać z wiedzy** naukowej i niezależnych ekspertów przy planowaniu działań miejskich oraz przy ocenie skuteczności poszczególnych metod

Dotyczy to zarówno biologii i behawioru dzików, jak i planowania przestrzennego, edukacji, komunikacji społecznej i prawa.

6. W zakresie organizacyjno-prawnym:

- **utworzyć** podmiot odpowiedzialny za koordynację wdrożenia, monitoring i ewaluację polityki miasta wobec dzikich zwierząt, w tym dzików

Rozproszenie odpowiedzialności osłabia skuteczność działań, dlatego potrzebna jest wyraźna instytucjonalne umocowanie podmiotu, który będzie koordynował wdrażanie rekomendacji oraz dalsze bieżące i strategiczne działania dot. obecności dzikich zwierząt w Gdyni.

- **traktować rozwiązania nieśmiercionośne jako priorytetowe**, a działania śmiercionośne jako wyjątek (ostateczność) wymagającą rzetelnego uzasadnienia i indywidualnego podejścia do każdego przypadku

Taki kierunek wynika zarówno z wcześniejszych ustaleń zespołu, jak i z potrzeby minimalizowania ryzyk prawnych, praktycznych i społecznych

- **opracować procedury postępowania określające kolejność działań w sytuacjach konfliktowych** i dążyć do ujednoczenia kryteriów oceny zagrożenia i przesłanek podejmowanych działań

Z perspektywy miasta potrzebne są jasne wytyczne, kiedy zwierzę rzeczywiście stanowi nadzwyczajne lub szczególne zagrożenie i jakie działania są wówczas zasadne.

- **uwzględnić w postępowaniach administracyjnych, w tym w procedurach oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko**, rozwiązania dotyczące kształtowania środowiska z uwzględnieniem obecności dzików

Uwzględnianie obecności dzików już na etapie postępowań administracyjnych, w tym procedur oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, pozwala ograniczyć ryzyko powstawania nowych konfliktów poprzez odpowiednie kształtowanie przestrzeni, infrastruktury i sposobu zagospodarowania terenu.

- **zapewnić źródła finansowania działań prewencyjnych, edukacyjnych, infrastrukturalnych i planistycznych**

Bez stabilnych środków rekomendacje pozostaną deklaratywne, zwłaszcza tam, gdzie wymagają zmian infrastruktury, wsparcia mieszkańców lub długofalowej edukacji.

- **stworzyć** mechanizmy wsparcia finansowego dla wspólnot, spółdzielni, zarządców terenów, mieszkańców i innych podmiotów wdrażających działania zapobiegawcze

Dotyczy to m.in. zabezpieczeń (ogrodzeń), odpowiednich nasadzeń i pozostałych rekomendowanych rozwiązań ograniczających napięcia związane z obecnością dzików na terenach niebędących własnością Miasta i jego jednostek organizacyjnych.

- **prowadzić współpracę z gminami i powiatami sąsiednimi** – w tym w ramach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot – w sprawach korytarzy ekologicznych, migracji dzików i wspólnych kierunków działań

Problem obecności dzików w Gdyni ma charakter ponadlokalny, dlatego jego skuteczne ograniczanie – zwłaszcza w zakresie koordynacji planowania przestrzennego i zarządzania terenami leśnymi – wymaga koordynacji wykraczającej poza granice miasta.

- **na bieżąco** analizować możliwość przywrócenia lub rozwijania nowych rozwiązań, takich jak antykoncepcja bądź relokacja dzików, jeśli pozwolą na to warunki techniczne i prawne

Należy na bieżąco monitorować zarówno sytuację prawną w zakresie regulacji dot. ASF, jak i dostępność, dopuszczenie do obrotu oraz możliwości zastosowania substancji regulujących rozrodczość dzików.

- **wdrożyć rekomendacje zaproponowane przez Biuro Urbanistyki Wielogatunkowej** w opracowaniu pt. „Możliwości minimalizacji liczby sytuacji konfliktowych związanych z obecnością dzików w Gdyni”

Opracowanie stanowi pogłębienie prac Zespołu oraz daje spójne, osadzone w aktualnej wiedzy naukowej podstawy do podejmowania systematycznych działań na rzecz zarządzania obecnością dzików w Gdyni.